УДК 81'25:791.4
Кузнєцова І.В.[1], Вольвач Д.В.[2]
[1] доц. НУ «Запорізька політехніка»
[2] студ. гр. ГФ-315м НУ «Запорізька політехніка»

СПЕЦИФІКА ВІДТВОРЕННЯ ІРОНІЇ ТА САРКАЗМУ В МЕДИЧНОМУ КІНОДИСКУРСІ

І.В. Кузнєцова, Д.В. Вольвач

Сучасний український ринок кіноперекладу активно розвивається: фільми та серіали дублюються для кінотеатрального показу й телебачення. Водночас особливої актуальності набуває проблема еквівалентності та адекватності перекладу комічного ефекту. Перекладач змушений балансувати між точністю змісту та збереженням гумористичного впливу, надаючи перевагу адекватності, тобто відтворенню загального прагматичного ефекту [1, с. 63].

До основних форм комічного належать гумор, іронія, сатира та сарказм, які різняться ступенем емоційності та характером оцінки. Іронія реалізується через приховану насмішку, коли справжній зміст висловлювання маскується під нейтральний або позитивний і часто набуває протилежного значення завдяки контексту чи інтонації [4, с. 54; 3, с. 13]. Сарказм є більш різкою формою комічного – це відкрите, негативно забарвлене глузування, спрямоване на викриття та загострення недоліків [3, с. 14].

Передача комічного ефекту в перекладі здійснюється за допомогою низки стратегій, вибір яких залежить від контексту та можливостей мови перекладу. Заміна передбачає використання функціонально відповідного засобу для відтворення комічного ефекту. Повторення дозволяє максимально зберегти форму й зміст оригіналу, якщо це не суперечить нормам цільової мови. Опущення застосовується у випадках, коли передача комічного елемента є неможливою або недоцільною, що може призводити до часткової втрати ефекту. Додавання, навпаки, спрямоване на уточнення або підсилення гумористичного впливу через введення додаткових елементів. Особливе значення має компенсація, яка дозволяє перенести комічний ефект в іншу частину висловлювання або тексту з метою збереження загального прагматичного впливу [5, с. 54]. Саме ця стратегія часто є ключовою при передачі іронії та сарказму.

Специфіка медичного кінодискурсу зумовлена поєднанням загальновживаної та професійної лексики, зокрема медичного жаргону – системи термінів, абревіатур і неформальних виразів, зрозумілих переважно фахівцям. Це ускладнює сприйняття для широкої аудиторії та створює додаткові труднощі перекладу.

Переклад медичної лексики має багаторівневий характер: терміни можуть бути складними для нефахівців, жаргон – містити культурні

конотації, а аудіовізуальний формат вимагає стислості. У цих умовах перекладач виступає також як інтерпретатор, адаптуючи зміст без втрати його суті та комунікативного ефекту.

Англомовний медичний кінодискурс (зокрема серіали *House M.D.*, *Scrubs, Grey's Anatomy*) характеризується насиченістю спеціалізованою лексикою, що відображає як професійну діяльність, так і неформальне спілкування лікарів. Жанрова специфіка впливає на функції цієї лексики: у драмах вона є ключовою для розуміння сюжету, у трилерах –створює атмосферу, а в комедійних серіалах поєднується з іронією, сарказмом і мовною грою, що значно ускладнює переклад і вимагає збереження прагматичного ефекту висловлювання [2, с. 229].

Показовим є приклад використання стратегії генералізації при перекладі медичного гумору:

DR. HOUSE: But not to worry, because for most of you, this job could be done by a monkey with a bottle of Motrin. – ХАУС: Але не хвилюйтеся, бо більшість з вас могла б вилікувати мавпа з пляшкою жарознижувального.

У наведеному фрагменті власна назва лікарського препарату *Motrin*, що є конкретним брендом, у перекладі передається узагальненою лексемою «жарознижувальне». Така трансформація зумовлена тим, що для цільової аудиторії ця торгова марка може бути маловідомою, тому її заміна більш загальним поняттям полегшує сприйняття висловлювання.

Попри лексичну зміну, іронічний ефект репліки зберігається. Він ґрунтується на гіперболізованому порівнянні, яке знецінює професійні навички співрозмовників, натякаючи, що їхню роботу може виконати навіть «мавпа». Таким чином, перекладачеві вдалося передати основну комунікативну мету висловлювання – саркастичну критику – завдяки збереженню стилістичного прийому, навіть за умови часткової втрати конкретизації.

Отже, відтворення іронії та сарказму в медичному кінодискурсі становить складне завдання, що поєднує труднощі передачі комічного ефекту та спеціалізованої лексики. Аналіз показує, що перекладач змушений орієнтуватися не стільки на буквальну точність, скільки на збереження прагматичного впливу висловлювання, використовуючи різні стратегії, зокрема заміну, генералізацію та компенсацію. Специфіка медичного середовища, з його поєднанням термінології та жаргону, а також жанрові особливості серіалів зумовлюють необхідність адаптації матеріалу до цільової аудиторії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Баранова С. В., Трофименко А. В. Проблеми перекладу форм комічного українською мовою (на матеріалі англомовних телесеріалів).

Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2019. № 40, Т. 3. С. 62–65.

2. Голіяд Н. І. Лінгвоперекладацькі аспекти медичної термінології та жаргону у кіно дискурсі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.* Серія: Філологія. 2025. Вип. 73. С. 227–230.

3. Давидюк Ю. К. Комічне як кстетичне явище: сучасні теоретичні підходи та інтерпретації. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2025. Вип. 34. С. 9–15.

4. Ущаповська І. В., Черниш Є. С. Різновиди комічного та особливості їхнього мовного вираження в англомовних творах (на матеріалі творчості Т. Пратчетта). *Вчені записки Сумського державного університету*. 2024. Т. 35 (74), № 4, Ч. 2. С. 52–57.

5. Хортюк Д. Особливості перекладу категорії комічного українською мовою. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 28 (4). С. 52–57.